

Az Informatikatörténeti Fórum alakuló ülése

Az összejeövetelen a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság (NJSZT) Számítástechnika-történeti Munkaközössége (SzTMK), későbbi nevén Informatikatörténeti Fórum (iTF) megalakult, valamint előadások hangzottak el a jelenleg folyó informatika-történeti tevékenységekről, illetve a Fórum további terveiről, valamint megválasztásra került az iTF vezetősége.

A rendezvény időpontja: 2009. január 27.

Helyszíne: Budapesti Műszaki Főiskola Neumann János Informatikai Kar (BMF NIK), Budapest, III. Bécsi út 96/B F09 terem.

Program:

Kutor László: Megnyitó

Fodor János: Üdvözlés a BMF nevében

Tick József: Üdvözlés a BMF NIK nevében

I. Áttekintés a hazánkban folyó számítástechnika-történeti tevékenységekről

Dömölki Bálint: Bevezető a hazai számítástechnika-történeti tevékenységekhez

Kovács Győző: Régi és új könyvek, előkészületben "Válogatott kalandozásaim Informatikában"

Muszka Dániel – Bohus Mihály: A szegedi informatikai gyűjtemény

Kutor László: Az informatika-történeti magángyűjtemény motivációi, gyűjtési területei, státusza

Kutor László: A "Fejezetek az információ-technológia történetéből" című főiskolai tárgy bemutatása

Képes Gábor: Az Országos Műszaki Múzeum matematikai és számítástechnikai gyűjteménye

Képes Gábor: Mikroszámítógépes közösségek

Vasvári György: Képek a számítástechnika hazai megjelenéséről a kutatás, fejlesztés, gyártás és az alkalmazás területén

Simon Pál: A hazai közigazgatás történetének feltárása és elemzése a Magyary Zoltán E-közigazgatás-tudományi Egyesületben

Király Zoltán: A magyarországi számolóeszközök, automaták őstörténete, feltalálói

Dömölki Bálint: Az NJSZT 40 éves története

II. Ötletek gyűjtése az iTF tevékenységének meghatározásához

Alföldi István: Szakmai Tanácsadó Testület felállítása a szegedi gyűjtemény bemutatására

Kovács Győző: „50 éve a Magyar Tudományos Akadémia három intézményében született meg a magyar információs társadalom” című kiállítás az MTA-n (MESz-1, Logikai gép, Katicabogár, M-3)

Kutor László: „Oral history” interjúk

Németh Pál: Nemzetközi együttműködések története

Talyigás Judit – Bottka Sándor: A Számítástechnikai Központi Célprogram története

Talyigás Judit: Az egészségügy és a számítástechnika

Obádovics Gyula: Az egyetemek számítógépekkel való ellátásának és az oktatás megszervezésének története

III. Vezetőségválasztás

A választás eredménye:

Elnök: Dömölki Bálint

Tiszteletbeli elnökök: Kovács Győző és Muszka Dániel

Titkár: Simon Pál

Vezetőség: Bohus Mihály, Képes Gábor, Kutor László, Raffai Mária

IV. Állófogadás

A **hangfelvételen a köszöntők** az elhangzás sorrendjében:

Kutor László, vezetőségi tag, SzTMK
Fodor János, tudományos rektor h., BMF
Tick József, informatikai rektor h., BMF
Dömölki Bálint, elnök, SzTMK
Kovács Győző, t.b. elnök, SzTMK

SzTMK részletes előkészítő anyagai

Bevezető

Lista

LELTÁR

- 1 Régi és új könyvek Kovács Győző
- 2 Szegedi gyűjtemény Muszka Dániel, BohusMihály
- 3 Kultúrtörténet Kutor László
- 4 Országos Műszaki Múzeum Képes Gábor
- 5 Mikroszámítógépes közösségek Képes Gábor
- 6 Képgyűjtemény Vasvári György
- 7 E-közigazgatás történet Simon Pál
- 8 Őstörténet Király Zoltán
- 9 NJSZT történet Dömölki Bálint

MUNKATERV

EMLÉKEZTETŐ

Alföldi István
Álló Géza
Bakonyi Péter
Báti Ferenc
Bedő Árpád
Bogdány János
Bohus Mihály
Boros Gergely
Bottka Sándor
Csaba László
Dömölki Bálint
Faragó Sándor
Gál György
Galántai Zoltán
Gergely Csaba
Hanák Péter
Havass Miklós
Horányi Özséb
Horváth Iván
Horváth László
Hunya Péter
Juhász Pál
Kardos Balázs
Kas Iván
Kecskés József
Kelen András
Kemény Tibor
Képes Gábor
Kertészné Gérecz Eszter
Király Zoltán
Kokas Károly
Kokas Károly
Kondricz József
Kovács Ervin
Kovács Győző
Kovacs Janos
Kovács Péter
Kozmann György
Könyves Tóth Pál
Kutor László
Lőcs Gyula
Lőrincze Géza
Lukács József
Majzik István
Makay Árpád
Manno Sándor
Martos Balázs
Máté Levente László
Muszka Dániel
Nagy Károly
Nagy Miklós
Naszlady Attila
Németh Pál
Nyíry Géza
Obádovics Gyula
Ormai László
Örley Gábor
Pál László
Palotási András
Péceli Gábor
Pesti Lajos
Pompéry Béla
Raffai Mária
Riba Zoltán
Rónai Tibor
Rutkovszky Edéné
Sándori Mihály
Sántáné Tóth Edit
Sára Attila
Scherer Ferenc
Sikolya Zsolt
Sima Dezső
Simon Béláné
Simon Pál
Simonyi Endre
Sipka Júlia
Sipka László
Straub Elek
Szabó József
Szabó Péter Gábor
Szalay Imre
Szelezsán János
Szentgyörgyi Zsuzsa
Szentiványi Tibor
Szlankó János
Szőnyi László
Szűcs Miklós
Talyigás Judit
Tarnay Katalin
Telbisz Ferenc
Tószegi Zsuzsanna
Tóth Endre
Tóth Imre
Tóth Istvánné
Tóth Lajos
Turchanyi Géza
Vámos Tibor
Varga Viktor
Vasvári György
Zárda Sarolta
Zimányi Magdolna

Bevezető

Mielőtt a LEJTÁR keretében áttekintenénk a jelenleg folyamatban lévő hazai számítástechnika-történeti tevékenységet, emlékezzünk meg néhány korábbi munkáról, amelyek meghatározó jelentőségűek a számítástechnika történetének hazai szakirodalmában:

1. A Természet Világa 1994 évi 6-7-8 számaiban jelent meg Szentiványi Tibor: "A számítástechnika kezdetei Magyarországon" című tanulmánya
2. A Springer kiadó 1997-ben adta ki Raffai Mária: "Az informatika fél évszázada" című könyvét
3. Az IEEE Annals of the History of Computing 1999 évi July-September száma közölte Szentgyörgyi Zsuzsa: "A Short History of Computing in Hungary" cikkét
4. Az Inforum kiadásában 2000-ben jelent meg Raffai Mária "A hazai informatika fejlődése - Számítástechnikai Almanach" című tanulmánya (<http://rs1.sze.hu/~raffai/org/raffai-infotort.pdf>)
5. Magyar Tudománytörténeti Intézet 2003-ban adta ki Lukács József: "TPA történet. A lyukszalagtól az informatikáig" című könyvét
6. AZ IT STAR Newsletter 2008 Autumn számában jelent meg Kovács Győző: "The short history of M-3, the first Hungarian Electronic Digital Tube Computer" című cikke http://www.starbus.org/download/nl_3_08.pdf

Kovács Győző

A számítástechnika történetével foglalkozó könyv vagy könyvrészlet formájában megjelent írásaim közül (melyek listája az alábbiakban látható), most elsősorban a "Válogatott kalandozásaim Informatikában" előkészületben lévő 2. kötetéről szeretnék néhány szót szólni. A 2002-ben megjelent első kötet nagyjából 1968-ban ért véget, de elkalandoztam a későbbi történetekre is, ha írás közben valami érdekesség az eszembe jutott. Az új könyv melynek címe " Válogatott (kalandozásaim) találkozásaim Informatikában. 2 " lesz, főleg személyekről fog szólni, a számítástechnika, illetve szélesebben, az informatika jeles alakjairól, akikkel jó sorsom megengedte, hogy találkozhattam. Ha lesz hozzá anyagi erőm, akkor ehhez a kötethez is csatolni fogok egy CD-t vagy DVD-t, amin a szereplőket mozgóképen fogom bemutatni.

KGy könyvei

- Villamosságtan és Számítógép-technika. Egyetemi jegyzet. 1960 MKKE
- Mesterséges emlékezés. (Szentiványi Tiborral közösen.) Vas és Fémipari Munkásakadémia 1963. VFDSz és TIT
- A számítógépek technikája 1974. Tankönyvkiadó
- Results of the Development, Production and Application of Computer Engineering in Hungary. 1978. Magyar Kereskedelmi Kamra
- Dr. Kocsis András. TV Basic. (A program szervezője) 1984. SzÁMALK
- Teleteaching '86. 1986 Budapest. Proceeding. Szerkesztők: H. Brückner, Gy. Kovács. (Társszerző) NJSzT.
- HH Goldstine: A számítógép Pascaltól Neumannig. (A magyar kiadás lektora, a kiadás kezdeményezője és a 2. függelék írója.) 1. kiadás: 1987 Budapest. 2. kiadás: 2003. Budapest.
- Seymour Papert. Észregés (A könyv lektora és a kiadás kezdeményezője) 1988. SzÁMALK
- Remote Education and Informatics: Teleteaching. Editor: F. Lovis. (Társszerző). IFIP, North Holland 1988.
- Az Informatika története. 1991. (Társszerzőkkel)
- K. Fröschl, S. Mattl, H. Werthner: Eine Geschichte des Computers 1993. Steyr. Kiállítás és katalógus. (Társszerző)
- Old Timers of Computer Technology. 1996. Veszprém. ADAM Studio
- Peter Weibel. A művészetén túl. Budapest. 1996. Graz. 1997. (Társszerző)
- Neumann János. 1997. Műszaki Könyvkiadó.
- 40 éves a magyar számítástechnika és a Volán Elektronika. 1999. Kiállítás és brossúra.
- A XX. Század ujjlenyomata. 2001. (Társszerző)
- Fingerprints of the Twentieth Century 2001. (Társszerző)
- Kozma László. Egy Kossuth-díjas börtönevei. 2001. Új Mandátum kiadó. (Méltatás – előszó helyett)
- Válogatott kalandozásaim Informatikában. 2002. GÁMA GEO KFT – Masszi kiadó
- Természet Világa. Neumann emlékszám. 2003 (Társszerző)
- Ki volt igazán Neumann János? 2003. Nemzeti Tankönyvkiadó. Antológia. (Szerkesztő és Társszerző)
- John von Neumann 2004. The Life and the Scientific Results of the World-famous Hungarian Born Mathematician, the Pioneer of Computer Science. IHM
- Neumann János emlékkönyv. 2004. IHM. (A könyvet gondozta és részben írta KGy)
- Görbe László. Kovács Mihály piarista tanár. 2007. (Előszó)

Még ebben az évben a következő könyvet szeretném megírni, pontosabban befejezni:

- Válogatott (kalandozásaim) találkozásaim Informatikában. 2

Szegeden 1975 óta folyik az öreg számítógépek gyűjtése. Az egész országból nagyon sok bemutatásra érdemes számítástechnikai eszköz-felajánlás érkezett. Többszöri költözés után még most is csak ideiglenes helyen, a volt szovjet laktanya 4 szintes legénységi épületében vagyunk az SZTE területén (hely, villany van, fűtés nincs, az épület beázik).

Az állomány jelenleg hozzávetőlegesen 12000 darabból áll, ehhez jön mintegy 8000 darab könyv, dokumentum.

Alapítványi formában működik a gyűjtemény, Informatika Történeti Gyűjtemény Alapítvány néven.

www.infmuz.hu weblapon további információk találhatóak.

http://www.hte.hu/hte2007/data/upload/File/5_BohusM_Inf_Muz.pdf

Az utóbbi és a néhány most következő év jelentős változást hozott és hozhat a gyűjtemény történetében. A cél, a gyűjtemény színvonalas bemutatása egyre közelebb kerülhet.

Az NJSZT és más szponzorok folyamatos támogatásán túlmenően kiemeljük az ISZT többéves jelentős hozzájárulását és a pályázatainkat.

2008 őszén kezdődött „Hogy unokáink is lássák” műszaki örökség reneszánsza pályázatban 2009 május végéig nagyon sok eszköz átvizsgálása, javítása, leltározása és néhány beüzemelése meg fog történni. Az Agóra Szeged Pólus TIOP pályázat keretében reményeink szerint 2010 végére egy új, mintegy 1100 m²-es új épületrészbe tudunk beköltözni. Ez lesz a Csodák Palotája Szegeden.

A költözéshez is kapcsolódik a gyűjtemény továbbfejlesztésére 2008 végén benyújtott SZTE TÁMOP pályázat, amelynek egy részprojektjében több feladat elvégzését céloztuk meg 2011 június végéig, nevezetesen: interaktív eszközbemutatók készítését, az informatika részterületeinek megismertetését, informatikai ötletek gyűjteményének összeállítását, tárgyak adatbázisának megtervezését (top10), a gyűjteményről szóló Web2 tartalom feltöltését, Kalmár László on-line breviárium elkészítését.

Kutor László

A rendelkezésemre álló időben két témát szeretnék érinteni:

1. Az informatika-történeti magángyűjtemény motivációi, gyűjtési területei, státusza.

<http://mobil.nik.bmf.hu/muzeum>

2. A "Fejezetek az információ-technológia történetéből" című főiskola tárgy bemutatása.

<http://mobil.nik.bmf.hu/tantargyak/fitk.html>

Képes Gábor

Az Országos Műszaki Múzeum az 1970-es évek elejétől bejegyzett országos gyűjtőkörű múzeum, előtte – 1954-től – jogelődje, a Műszaki Emlékeket Nyilvántartó- és Gyűjtő Csoport foglalkozott egyebek mellett számolóeszközök gyűjtésével. A lassanként önállósodó informatikai területtel eleinte Karlovits Károly és Oszetzky Gábor, 1982-től nagy lelkesedéssel Tóth Endre, 2004-től pedig Képes Gábor foglalkozik az intézményben. A matematikai- és számítástechnikai gyűjtemény jelenleg körülbelül nyolcszáz darab tárgyat számlál, az egyszerű kézi számolóeszközöktől és a mechanikus számológépektől a digitális, elektronikus számítógépekig. A számítógép minden nemzedékéből bemutat jelentős tárgyakat, hangsúlyosan magyar vonatkozású berendezéseket. Az Országos Műszaki Múzeum Tanulmánytára 2006 novemberétől látogatható, s bemutatja egyebek mellett Kozma László MESz-1 jelfogós számítógépét, az M-3 számítógép megmaradt darabjait, köztük egyik mágnesdobját, valamint egy teljes állapotban fennmaradt URAL-2 elektroncsöves számítógépet. Az utóbbi években felerősödtek a jelenkori gyűjtési tendenciák, így a személyi számítógépek kollekciója és a hordozható elektronika - a kiállításon is bemutatkozó „menő üzletember” tárgyainak területe - is szép számban gyarapodik. A múzeum integrációja a Közlekedési Múzeummal sikeres volt, így 2009. január elsejétől a Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeumban folytatódik ez a szép és felelősségteljes munka.

Mikroszámítógépes közösségek

A mikroszámítógépes közösségek örökségvédelmi vonásai a következő pontokban foglalhatók össze:

1. A veteránautós közösségekhez hasonlóan egy-egy márka vagy típuscsalád hívei életbentartják régi gépeiket, mint saját fiatalságuk, a szakmához való kapcsolódásuk szimbólumait. A gépeket karbantartják, működtetik, a tulajdonukban lévő példányokat regisztrálják. Találkozókat, játéktversenyeket szerveznek. Általános tevékenységük nonprofit.
2. A régi katalógusokat, prospektusokat, leírásokat digitalizálják és hozzáférhetővé teszik az Interneten.
3. A régi magyar programozókkal, perifériafejlesztőkkel interjúkat készítenek, előadásokra kérik fel őket.
4. A magyar szerzők által készített programokat archiválják mai PC-ken futtatható formátumban.
5. A régi típusokhoz (legkedveltebbek pl. Sinclair ZX Spectrum, Primo, Commodore-64, Homelab / Aircomp, HT-1080Z, Commodore Amiga) új szoftvereket, jellemzően játékprogramokat, továbbá új hardvereket (például háttértárolók) fejlesztenek.
6. Magángyűjtői tevékenységet folytatnak, így régi számítógépeket mentenek ki selejtezésekből, lomtalanításokból, piacokról, internetes aukciókból.
7. Kapcsolatot tartanak külföldi klubokkal és külföldi honlapok gazdáival. A vonatkozó témájú magyar honlapokat elérhetővé teszik angol nyelven. A személyi számítógépek történetéről szóló külföldi adatbázisokba adatokat szolgáltatnak a magyar fejlesztésekről.
8. A szegedi Informatikai Múzeum és a budapesti Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum potenciális látogatói, segítői.

Vasvári György

Képek a számítástechnika hazai megjelenéséről a kutatás, fejlesztés, gyártás és az alkalmazás területén (vita anyag) Jelen változat megtekinthető

http://vip.soonr.com/share/bdomolki/Kepek_a_hazai_szamitastechnika.ppt a következő jelszóval:

regikepek

CÉL:

- a hazai számítástechnika kezdetének megörökítése,
- a jelen számítástechnikai értékeinek megőrzése a jövő számára,
- kultúrájának terjesztése, a számítástechnikusok között,
- annak bemutatása, hogy ha már a fizikai valóságban sajnos ez nem áll, talán így is lehet azért valamit tenni.

MÓDSZER:

- képek bemutatása a korabeli számítástechnikáról, és néhány a képekkel összefüggő alkotó számítástechnikusról, a képek fő mondanivalójának szöveges megjelenítése,
- a saját megélt, és megismert számítás technika hiányérzetének felkeltése, és ezzel a közös múltunk feltárására, és bemutatására való ösztönzés.

A vita lehetősége:

- a webre kitett anyag bírálata, vitatása, javaslat képek felvételére az anyagba, illetve szöveggel, eseménnyel való kiegészítés.

Aki a múltat nem becsüli, annak jövője sincs!

Simon Pál

A Magyar Zoltán E-közigazgatástudományi Egyesület (<http://www.magyar.hu/>) feladatai között tartja számon a hazai közigazgatás történetének feltárását, elemzését és ezeknek az eredményeknek a közreadását. A megvalósítást egy könyvsorozat formájában tervezik, amelyek a hazai közigazgatás történelem egy-egy fontosabb korszakát és területét mutatná be. Ebben a munkában fontos helyet foglal el a hazai, közigazgatást támogató számítástechnika, informatika kialakulásának, eredményeinek bemutatása. „A hiteles helyektől az elektronikus közigazgatásig” cím-tervezetet viselő munka (a cím természetesen védett) bemutatja a hazai közigazgatás automatizálásának és a kormányzati számítástechnika kialakulásának legfontosabb mérföldköveit. A munka során a szerzők jelentős történeti kutatást vizsgálódást végeztek, interjúkat készítettek a témakör tevőleges alkotó személyiségeivel (a hanganyag az Egyesület birtokában van), levéltári kutatásokat is végeztek (például a Központi Számítástechnikai Program elindításához kötődő dokumentumok – köztük az ún. „Koszigin levél” – összegyűjtése). Az idősík a II. Világháború és az azt követő időszaktól szinte a napjainkig tart és felöleli a kormányzati informatika jelentősebb állomásait. Az Egyesület nem zárkózik el az eredmények közreadásának lehetőségétől közösen a Számítástechnika-történeti munkaközösséggel közösen. Az, hogy ez milyen módon és mikor történjen meg, az a további megbeszélések tárgyát képezi.

Király Zoltán

Az elektromos számítógépek megjelenése előtt hihetetlenül sokféle és ötletes eszközt használtak eleink mindennapi és tudományos számolásaik, számításaik elvégzéséhez. Egyes eszközök az ókortól vagy a középkortól kezdve fennmaradtak és a mai napig használjuk ezeket. Mások eltűntek ugyan, de tárgyi és nyelvi emlékeinkben fellelhetjük ezeket. Az abakuszok, rováspálcák, számvető érmék, nomogramok, táblázatok, aránykörzők, logarlécek, számológécek, kisösszeadó gépek, mechanikus tekerős számológépek, egyenlegező gépek, könyvelő gépek, pénztárgépek, perem és fénylyukkártyák világszerte, így Magyarországon is a számolás, számítás, adattárolás eszközei közé tartoztak. Azt azonban kevesen tudják, hogy mindezek közül nemegyet Magyarországon is gyártottak, sőt több magyar származású feltaláló jelentősen hozzájárult ezeknek az eszközöknek a kialakításához, tökéletesítéséhez. Dolgozatomban a Magyarországi számolóeszközök, automaták történetét, és azok feltalálójait mutatom be.

Hivatkozás: Király Zoltán: Az abakusztól a notebookig <http://www.scitech.mtesz.hu/10kiraly/index.html>

Dömölki Bálint

Az NJSZT 40 éves történetéről a 2008 november 7-i ünnepi vacsorán tartott előadáson

<http://www.njszt.hu/files/neumann/evtizedek4.ppt> bemutatott eseménynaptár táblázathoz

http://www.njszt.hu/files/neumann/NJSZT40_tabla_nagy.xls gyűjtünk kiegészítéseket és az

összegyűjtött anyag alapján készül egy a Társaság történetét összefoglaló szöveg. Ennek további sorsáról a későbbiekben kell dönteni. Ezzel párhuzamosan gyűjteni akarjuk az NJSZT történetével kapcsolatos tárgyi emlékeket (évkönyvek, kiadványok stb.), amelyekből valamikor kiállítást rendezünk.

Vissza **LELTÁR**

Próbálkozás a tevékenységek osztályozására

Tárgyi emlékek (múzeumok, gyűjtemények) gondozása
 Események (programok, együttműködések, ...) dokumentálása
 Hazai termék fejlesztések (hardver és szoftver) bemutatása
 Mozgalmak (mikrogépes közösségek, ...) segítése

A tevékenységekre vonatkozó ötletek

Kiemelt feladat: Szakmai Tanácsadó Testület felállítása a szegedi gyűjtemény bemutatási terveinek kialakításához. Ennek formái az NJSZT Titkársággal ill. a kialakuló projekt vezetésével tisztázandók..
 Alföldi István

Akadémiai számítástechnika évforduló Kovács Győző
 Képgyűjtemény Vasvári György
 "Oral history" interjúk Kutor László
 Nemzetközi együttműködések (ESZR, francia) története Németh Pál
 E-közigazgatás történeti együttműködés Simon Pál

a számítástechnikai központi célprogram történetete Talyigás Judit, Bottka Sándor(?)
 az egészségügy és a számítástechnika Talyigás Judit

Az egyetemek számítógépekkel való ellátásának, az oktatás megszervezésének történetét szeretném feldolgozni 1960-1980 közötti időszakban. Obádovics Gyula

Pályázatok kiírása történeti témák feldolgozására

Rendezvények: Kiállítás és konferencia a Magyar Tudományos Akadémián
 50 éves a magyar számítástechnika és a hazai információs társadalom.
 Szegedi látogatás
 Műszaki és Közlekedési Múzeum látogatás
 E-közigazgatás történeti anyagok bemutatása
 Évfordulók (50-40-30-20)
 Szenior klubdélutánok

Naptár 2009: (ide kell besorolni az egyes rendezvényeket)

Január alakuló ülés
 Február
 Március Szegedi tervek bemutatása
 Április
 Május
 Június
 Július ???
 Augusztus ???
 Szeptember
 Október
 November
 December

Kovács Győző: Akadémia50

Nagyjából a következőket beszéltem meg Dr. Csépe Valériával az MTA főtitkárhelyettesével.

1. Úgy véltem, az Akadémián kéne megemlékezni arról, hogy 1958/59-ben – tehát 50 éve - az Akadémia három intézménye:

a. A Budapesti Műszaki Egyetemen a Kozma László irányította Villamosmérnöki kar, Gyengeáramú tagozat, Vezetékes Híradástechnikai Tanszékén akadémiai támogatással épült meg 1958-ban az első jelfogós digitális számítógép a MESz-1,

b. A szegedi MTA Matematikai Kutató Intézete Matematikai-logika és Alkalmazásai Osztályán, amit Laci bácsi vezetett és ennek a Gépkeutató Laboratóriumában, aminek a vezetője Muszka Dani volt, épült meg – ugyancsak 1958-ban mind a logikai gép, mind pedig a katicabogár,

c. Az MTA KKCs, ahol az M-3 épült, 1959-ben történt meg az átadása.

Éppen ezért a kiállítás címe az lehetne, hogy "50 éve a Magyar Tudományos Akadémia három intézményében született meg a magyar információs társadalom".

2. Azt javasoltam, erről a nevezetes évfordulóról emlékezzék meg az Akadémia egy kis kiállítással, illetve egynapos konferenciával.

3. Van még egy akadémiai Intézetnek egy másik – 40 éves – jubileuma, 1968-ban mutatták be az esztergomi Számítógéptechnika '68 kiállításon a PDP 8 klon TPA 1001-es számítógépet együtt az EMG 830-as Klatsmányi géppel.

4. Valéria asszony az 50 éves évfordulóról való megemlékezést jó ötletnek tartotta és mindjárt fel is ajánlotta, hogy a kiállítást tegyük a főbejárathoz, ott szokták a kiállításokat megrendezni, a konferenciát pedig rendezzük meg a kb. 100-120 főt befogadó Felolvasó teremben.

5. Elmondtam, hogy a kiállításon 4 vitrinben (ilyeneket már szereztem az Országos Műszaki Múzeumnak) helyeznénk el a korabeli tárgyi emlékeket (a gép egyes részeit, a katicabogarat, dokumentációkat, rajzokat, közleményeket stb), a vitrinek mellé még befér kb. 6 állvány (paraván), ezeknek a két oldalára 12 tablót (posztert) tudnánk elhelyezni.

Németh Pál

A hatvanas évek végének világszerte, így hazánkban is sok és jelentős társadalmi változást hozó történései között a nagy események mellett természetesen vannak olyanok is, amelyek csak egy-egy ország, vagy azon belül is esetleg elsődlegesen valamely szakma számára voltak jelentősek.

Magyarországon mindenképp előtt ilyen országos, illetve társadalmi jelentőségű az új mechanizmus, a gazdasági reform meghirdetése és beindítása. Elsődlegesen szakmai jelentőséggel bír két további, szorosan vett szakmánkat érintő nemzetközi esemény is.

1 Ekkor indította el Koszigin szovjet miniszterelnök azt a nemzetközi együttműködést, amely a szocialista országok számítástechnika terén a nyugati országokhoz képest mutatkozó jelentős elmaradásának felszámolását, a lemaradás csökkentését tűzte ki célul. Erre a kezdeményezésre épült az ESzR.

2 A Fock Jenő miniszterelnök vezette magyar kormányküldöttség George Pompidou miniszterelnökkel folytatott párizsi tárgyalásain „A két fél vegyes bizottság létrehozásában állapodott meg, hogy elősegítse a két ország ipari, műszaki és tudományos együttműködését. Helyesléssel vették tudomásul az elektronikus számítógépek gyártása terén létesítendő együttműködésről folyó eszmecserét.” Ebből nőtt ki az a technológia transzfer, ipari kooperáció, amely évtizedekre meghatározta a hazai számítástechnika gyártás és fejlesztés fő irányát, amely jelentős mértékben az ESzR_ben is folytatott együttműködés alapját képezte.

Úgy gondolom, hogy szükség volna a két – egyébként sokszor elmarasztalt, sokszor talán túl is értékelt - folyamat szakmai értékelésére, hiszen a NJSZT jelenlegi tagjai között is sokan vannak, akik ezek aktív résztvevői, hiteles tanúi. Tehát nem valamilyen „protokolláris eseményre”, hanem szakmai fórumra teszek javaslatot, úgy véelve, hogy ez jól illeszkedhet az NJSZT programjába is.

Próbálkozás a tevékenységek osztályozására

Tárgyi emlékek (múzeumok, gyűjtemények) gondozása
 Események (programok, együttműködések, ...) dokumentálása
 Hazai termék fejlesztések (hardver és szoftver) bemutatása
 Mozgalmak (mikrogépes közösségek, ...) segítése

A tevékenységekre vonatkozó ötletek

Kiemelt feladat: Szakmai Tanácsadó Testület felállítása a szegedi gyűjtemény bemutatási terveinek kialakításához. Ennek formái az NJSZT Titkársággal ill. a kialakuló projekt vezetésével tisztázandók..
 Alföldi István

Akadémiai számítástechnika évforduló Kovács Győző
 Képgyűjtemény Vasvári György
 "Oral history" interjúk Kutor László
 Nemzetközi együttműködések (ESZR, francia) története Németh Pál
 E-közigazgatás történeti együttműködés Simon Pál

a számítástechnikai központi célprogram történetete Talyigás Judit, Bottka Sándor(?)
 az egészségügy és a számítástechnika Talyigás Judit

Az egyetemek számítógépekkel való ellátásának, az oktatás megszervezésének történetét szeretném feldolgozni 1960-1980 közötti időszakban. Obádovics Gyula

Pályázatok kiírása történeti témák feldolgozására

Rendezvények: Kiállítás és konferencia a Magyar Tudományos Akadémián
 50 éves a magyar számítástechnika és a hazai információs társadalom.
 Szegedi látogatás
 Műszaki és Közlekedési Múzeum látogatás
 E-közigazgatás történeti anyagok bemutatása
 Évfordulók (50-40-30-20)
 Szenior klubdélutánok

Naptár 2009: (ide kell besorolni az egyes rendezvényeket)

Január alakuló ülés
 Február
 Március Szegedi tervek bemutatása
 Április
 Május
 Június
 Július ???
 Augusztus ???
 Szeptember
 Október
 November
 December

Emlékeztető

a Számítástechnika-történeti Munkaközösség alakuló üléséről

Ülés helyszíne: Budapesti Műszaki Főiskola, Neumann Informatikai Kar, 1034 Budapest, Bécsi út 96/B, F-09-es terem

Ülés időpontja: 2009. január 27.

Résztevők létszáma: 56 fő (mellékelt jelenléti ív szerint)

I. napirendi pont: Fodor János köszöntője

Elsőként Fodor János tudományos rektorhelyettes köszöntötte a jelenlévőket a Budapesti Műszaki Főiskola nevében. Beszédében kiemelte, a Főiskola számtalan szállal kötődik a számítástechnikához, ezért a jelenlegi és a nemrég végzett hallgatók közül sokan lehetnek méltó utódai az ülésen megjelent kiemelkedő szakembereknek.

II. napirendi pont: Tick József köszöntője

Másodikként Tick József intézetigazgató, informatikai rektorhelyettes a Neumann Informatikai Kar nevében üdvözölte a vendégeket. Elmondta, hazánkban a BMF az intézmény, ahol informatikai gyakorlati szakemberek képzése folyik. Ennek során nagy hangsúlyt fektetnek a múlt bemutatására. Direkt és indirekt módon egyaránt teszik ezt: egyrészt Kutor László tanár úr nagy sikerű előadásában hétről-hétre változó témaköröket mutat be a diákoknak, másrészt az Intézmény a hallgatók számára olyan tudást ad át, mely mindenkor tükrözi a számítástechnika fejlődésének aktuális állomásait, immár legalább 30 évre visszamenően. Beszédének végén kiemelte, hogy visszatekintve az elmúlt évtizedekre, a Főiskola büszke az elért eredményekre. Ez szolgáltatott jó alapot ahhoz, hogy a teremtő gondolat elérje a kritikus tömeget: a mai napon megszületik egy kiemelkedő fontosságú szakosztály.

III. napirendi pont: Dömölki Bálint bevezető előadása

Dömölki Bálint, a Neumann Társaság tiszteletbeli elnöke, az alakuló ülés főszervezője megköszönte a résztvevőknek, hogy ilyen nagy számban jelentek meg. A munkaközösség megalkotandó feladatköréről szólva hangsúlyozta, hogy az olyan segítő társaság akar lenni, amely a saját eszközeivel segíteni kívánja a történeti kutatásokat, ehhez publicitást biztosít, összehozza a tenni akaró embereket. Ezek után vitára bocsátotta a munkaközösség „küldetését”.

Javasolta, hogy a munkaközösség készítsen leltárt azokról a tevékenységekről, melyek jelenleg számítástechnika-történet témakörében folynak az országban.

Végezetül tájékoztatta a résztvevőket, hogy az ülés programjának megfelelően 8 további előadást hallgathatnak meg.

IV. napirendi pont: Leltár – áttekintés a hazánkban folyó számítástechnika-történeti tevékenységekről

1) Kovács Győző „Régi és új könyvek” c. előadása

Kovács Győző már megjelent és jelenleg megírás alatt lévő könyveiről beszélt. Utoljára 2002-ben jelentkezett kötetrel, melynek címe „Válogatott kalandozásaim Informatikában” volt. Jelenleg új könyvet ír, mely várhatóan a „Válogatott kalandozásaim és találkozásaim” címet fogja viselni és CD-melléklettel is el lesz látva, mely a könyvben szereplő személyekről közöl mélyebb bemutatást.

2) Bohus Mihály „Szegedi Gyűjtemény” c. előadása

Bohus Mihály előadásának visszatérő vezérgondolata: „szeretnénk a szegedi gyűjteményt színvonalasan bemutatni”.

Elmondta, jelenleg már minden hazai hardvergyártótól van berendezésük, és immár nem csak keleti, hanem szinte valamennyi nyugati gyártmányú géppel is rendelkeznek.

Tájékoztatta a hallgatókat az alapítványról: beszélt annak alapítóiról és a jelenlegi feladatairól, történésekről, a múzeum létrehozásának aktuális állapotáról. Jövőbeni terveik mottója: „a múlt ismerete segíti a jövőbeni munkát”.

Dömölki Bálint hozzászólásában hangsúlyozta, hogy a megalakuló munkaközösségnek nagy feladata, hogy megadja a szakmai támogatást a múzeumhoz.

3) Kutor László „Magángyűjtemény és kultúrtörténet c. előadása

Kutor László, a BMF tanára 1974 óta dolgozik a Főiskolán, jelenleg több informatikai szaktárgy mellett a mobil informatika szakirányt vezeti. Saját finanszírozásában gondozza az intézményben kiállított informatika-történet tárgyú gyűjteményt. Nagysikerű, „Fókuszban” című időszak kiállításában időről időre változó témaköröket mutat be a diákoknak. Nevéhez fűződik egy új tantárgy elindítása a BMF-en, mely a „Fejezetek az információ-technológia kultúrtörténetéből” címet viseli. Előadásának végén egy ebéd utáni helyszíni bejárásra invitálta a jelenlévőket, melynek során megismerhetik a kiállított történeti emlékeket.

4) Képes Gábor „Műszaki Múzeum és mikroszámítógépes közösségek” c. előadása

Képes Gábor előadásának első részében bemutatta az Országos Műszaki Múzeum tanulmány tárát (a múzeum 2009. január 1-jével egyesült a Közlekedési Múzeummal). Elmondta, hogy a számítástechnikai tárgyú gyűjtemény eredete 1954-re nyúlik vissza, ekkor alakult meg az első gyűjtő csoport. 1982-től beszélhetünk egységes gyűjteményről, mely egy 2005-ben felvett leltár tanúsága szerint 2500 tárgyat számlál. Ennek látogatható része a tanulmány tár, melyben jelenleg 611 tárgy tekinthető meg.

Előadásának második részében a magyarországi mikroszámítógépes közösségekről beszélt, melyek – jellemzése szerint – a számítástechnika „veterán autósai”. Márkahívek alkotják a különböző közösségeket, összességében több ezer tagot számlálnak. Az egyik legjelentősebb klub – már csak a magyar fejlesztésű mikroszámítógép okán is – a „Primo Klub”.

Előadásának végén kiemelte: reméli, hogy az alakuló munkaközösség keretein belül alkalma lesz folytatni a nagysikerű felhasználó-konstruktőr találkozót.

5) Vasvári György „Képgyűjtemény” c. előadása

Vasvári György tájékoztatta a hallgatóságot, hogy gyűjtői tevékenysége középpontjában a számítástechnika történetéből származó fényképek gyűjtése áll. Törekvése szerint a lehető legtöbb olyan képi emléket szeretné összegyűjteni, megmenteni, katalogizálni és bemutatni, melyek valamilyen módon a „hőskor” történéseit, szereplőit mutatják be. Hangsúlyozta, hogy a számítástechnika hazai úttörői sajnos kevés figyelmet fordítottak munkájuk dokumentálására, ill. a dokumentumok megőrzésére, így a munka hatalmas nehézségekkel jár. Kérte ezért a jelenlévőket, segítsék törekvéseit azzal, hogy akinek csak lehetősége van, küldjön részére minél több képi emléket. Végül felhívta a hallgatóságot a meglévő gyűjtemény bírálatára.

6) Simon Pál „E-közigazgatás-történet” c. előadása

Simon Pál tájékoztatta a megjelenteket, hogy a Magyar Zoltán E-közigazgatástudományi Egyesület elkészíti a „Közigazgatás története” c. művet, melynek egyik fejezete a számítástechnikai vonatkozásokról szól.

Az egyesület nevében felajánlotta az együttműködést a munkaközösséggel. Ezen kívül javasolta az egészségügyi informatika-történet kutatását, melyet jelenlegi ismeretei szerint még senki nem kezdett meg.

7) Király Zoltán „Az abakusztól a notebookig” c. előadása

Király Zoltán előadásában ismertette a hallgatósággal a számítástechnika őstörténetének kutatási eredményeit.

8) Dömölki Bálint „Az NJSZT 40 éve” c. előadása

Dömölki Bálint a Neumann Társaság 40 éves jubileuma tiszteletére elkészítette a Társaság történetét bemutató esemény-mátrixot. Felkérte a jelenlévőket, hogy a táblázat adatait egészítsék ki. Javasolta, hogy a munkaközösség munkatervébe kerüljön bele ennek a táblázatnak a folyamatos aktualizálása.

SZÜNET

V. napirendi pont: vezetőség választás

Alföldi István, az NJSZT ügyvezető igazgatója – Péceli Gábor elnök nevében is – köszöntötte a megalakult szakmai közösséget. Örömet fejezte ki, hogy a Neumann Társaság jelmondata első részével („Megőrizni a múlt értékeit”) azonos a szakmai közösség célkitűzése.

Elmondta, számos olyan feladata van az NJSZT-nek, amihez a Számítástechnika-történeti

Munkaközösség segítségét, támogatását fogja kérni.

Felkérte a jelenlévőket, hogy bonyolítsák le a 2009. évre a vezetőség választást és szavazzanak az előzetes javaslatban szereplő személyekről:

Tiszteletbeli elnökök: Kovács Győző, Muszka Dániel

Elnök: Dömölki Bálint

Elnökségi tagok: Bohus Mihály, Képes Gábor, Kutor László, Raffai Mária

Titkár: Simon Pál

Az alakuló közgyűlés résztvevői egyhangú „IGEN” szavazattal, tartózkodás és ellenszavazat nélkül megválasztották az előzetes javaslatban jelöltek a munkaközösség tisztségviselőinek.

Dömölki Bálint megköszönte a bizalmat és kijelentette, hogy a megbízást valóban csak a 2009 évre kívánja elvállalni és szeretné a munkaközösség vezetését mielőbb fiatalabb munkatársaknak átadni.

VI. napirendi pont: munkaterv – ötletek gyűjtése a munkaközösség tevékenységeihez

Kutor László felkérte a résztvevőket a munkaterv kialakítására. A tevékenységek osztályozásához kiindulópontnak a Dömölki Bálint által készített négyes felosztást javasolta, egy további tevékenységgel, a szakmai műhelyek lajstromozásával kiegészítve azt.

Alföldi István tájékoztatta a munkaközösséget, hogy a működéshez – az NJSZT többi munkaközösségével azonos módon – éves keretösszeg áll rendelkezésre. Egyben kérte a jelenlévőket, hogy együttgondolkodással segítsék a szegedi történeti múzeum-projektet.

Sipka László elmondta, a keceli Pintér Művekben egy működő, magyar fejlesztésű, muzeális mechanikus vezérlőegységet látott, amely az EMG Hunor gépén alapul. Javasolta, hogy készüljön rövid dokumentumfilm erről a szerkezetről.

Kemény Tibor a vezetőséghez intézett kérdéseiben

a) érdeklődött, lesznek-e rendszeres találkozók és

b) lesznek-e előadások;

Kutor László válaszában tájékoztatott, hogy terveik szerint havonta vagy kéthavonta lesznek találkozók, előadások megtartására pedig fel kívánnak kérni idős kollégákat; ezek az előadások a tervek szerint a BMF-en kerülnek majd megtartásra.

c) Végül javasolta, hogy a munkaközösség hozzon létre archívumot. d) Javasolta továbbá, hogy a Munkaközösség anyagai az internet hozzáféréssel nem rendelkező tagok számára is elérhetőek legyenek.

Talyigás Judit javasolta, hogy az MTI archívumából érdemes lenne gyűjteni és az archív dokumentumokat szervezett keretek között kellene scannelni.

Tóth Istvánné (Almás Károly nevében) javasolta, hogy „Ki-kicsoda” arcképcsarnokot kellene létrehozni a magyar számítástechnika nagyjairól.

Dajka Miklós javasolta, hogy a hardver és szoftver emlékek mellett az régi alkalmazásokat is gyűjteni kellene.

Kovács Győző javasolta, hogy a múltról szóló feljegyzések a múzeumok részére kerüljenek átadásra. Ugyancsak a múzeumoknak kellene átadni a használt számítógépeket (és mobiltelefonokat) is.

Németh Pál javasolta, hogy a munkatervben szereplő négy témakör vezetőit ki kellene jelölni. Ötödik témakörnek javasolja az Archívumokat.

Turchányi Géza tájékoztatott, hogy „Arcok a háló mögött” címmel könyvet ír. Segítséget kért a munkaközösség tagjaitól a munkájához.

Rónai Tibor szerint a négy témakörbe beleillik az NJSZT szakmai közösségei történetének feldolgozása is. Továbbá tájékoztatott, hogy Tarnabodon elektronikai hulladékfeldolgozó működik, propagálásra érdemesnek tartja munkájukat.

Gyarmati Péter a négy meglévő témakörhöz két újat javasolt: a „szellemet és az embert”. Javasolta, hogy a majdan létrejövő szegedi múzeum aktív, pénztermelő tevékenységet is folytasson (pl. ISP kiszolgáló telepítésével és fenntartásával). Javasolta továbbá a mecénások gondozását: feltérképezni, kik azok és kapcsolatot tartani velük. Ebbe a körbe a nagyvilágban élő magyarokat is beleérti.

Holnapi Dezső javasolta a régi adathordozók olvasásának lehetővé tételét, ami szerinte pénzt is hozhat.

Havass Miklós szerint kapcsolatot kell kiépíteni a Wikipediával és anyagot gyűjteni a magyar számítástechnika 50 éves történetének megírásához.

Zárszó

Kutor László zárszavában felvetette célirányos interjúk készítésének fontosságát: legyen az „oral history” is része a gyűjteményeknek. Szükségesnek tartotta, hogy kiemelt témákban kerüljön sor beszélgetésekre a BMF-en, felkért előadókkal, akik egy-egy szakmai műhely történetét járják körül. Felhívta a tagokat, jelezzék, ha tudnak idős kollégákról, akiket meg lehetne keresni egy-egy interjú készítése céljából.

Végül megköszönte a tagok hozzászólásait és a házigazda BMF nevében az alakuló ülés minden résztvevőjét meghívta egy közös ebédre és azt követő kötetlen beszélgetésre.